

Komentár

Právny pohľad na povinné očkovanie

Situácia dnešných dní je charakteristická tým, že dopyt po očkovaní stále prevyšuje ponuku. Z tohto koláča vakcinácie chtivých občanov však bude pomaly ubúdať, až nakoniec vakcinačné centrá budú zívajúť prázdnotou. Koľko percent obyvateľstva však ostane nezaočkovaných: 30%, 40% alebo aj viac? Bude stačiť takáto zaočkovanosť na efektívnu ochranu pred ďalšou pandemickou vlnou? Ďalšia otázka, ktorá sa ponúka, súvisí s očkovaním tých skupín obyvateľstva, ktorých práca spočíva v dennom kontakte s inými ľuďmi. Pred niekoľkými dňami som dostal otázku: „Čo si myslíš, je možné, aby bolo očkovanie proti ochoreniu COVID-19 určené ako povinné očkovanie?“ Odpovedal som, že áno. Za predpokladu, že táto povinnosť bude v spravodlivej miere reflektovať právo na súkromie očkovanej osoby a verejný záujem na ochrane zdravia spoločnosti. A od tejto otázky bol už len krôčik k jej doplneniu: „Bolo by ústavne prijateľné, ak by absolvovanie očkovania bolo podmienkou pre výkon zdravotníckeho povolania?“ Tu je potrebné zamyslieť sa viac. Predsa len, viazať právo na výkon povolania, resp. sankcionovať nesplnenie povinnosti podrobiť sa očkovaní tým, že týmto stratím akúsi spôsobilosť na výkon povolania, môže byť silná káva. Napriek tomu si myslím, že pod podmienkou dodržania ústavných princípov by aj takto formulovaná úprava bola ústavne konformná.

Dal som si na miskú váh tieto premenné:

Je zrejme, že COVID-19 je ochorením, ktoré významne zasiahlo celé spoločenské národy a ochromilo zdravotnícke systémy a v jeho dôsledku zomrelo niekoľko miliónov ľudí.

Je zrejme, že COVID-19 je nákazlivým ochorením a chorému môže spôsobiť vážne zdravotné problémy, ba aj smrť.

Je zrejme, že očkovanie chráni samotnú očkovanú osobu pred nákazou a sekundárne chráni aj ďalšie osoby, a to tak, že dosta-

točným počtom zaočkovaných sa vytvára kolektívna imunita, prostredníctvom ktorej sú chránené aj osoby, ktoré v dôsledku zdravotných kontraindikácií očkované byť nemôžu.

Zdá sa, že vakcíny by mohli mať aj ten účinok, že očkovaná osoba nie je ani prenášačom vírusu.

Zatiaľ nebol vyvinutý žiaden účinnejší nástroj na globálny boj s pandemiou ako vakcinácia.

Ak by sa stanovila povinnosť podrobiť sa očkovaní, predstavovalo by to zásah do súkromia danej osoby, povaha daného zákroku však nepredstavuje neprijateľne vysokú intenzitu zásahu oproti očakávanému benefitu pre spoločnosť.

Nie je vylúčené, že po zaočovaní bude mať táto osoba nežiaduce účinky vyvolané vakcínou.

Podme späť k otázke povinného očkovania zdravotníckych pracovníkov. Zdravotníci svoje povolanie vo väčšine prípadov vykonávajú v úzkom kontakte s pacientom. Ak vieme, že COVID-19 sa šíri práve kontaktom medzi ľuďmi a súčasne vieme, že zatiaľ najúčinnnejšou formou ochrany je vakcinácia, tak sa mi javí, že záujem na ochrane zdravia a života pacientov prevažuje na právom na súkromie zdravotníckeho pracovníka. Uf, uznávam, môže to vyznieť drsne. V našom živote sa však pomerovanie hodnôt a ich prioritizácia dejú na dennej báze. A pozor, povinnosť vakcinácie v súvislosti s výkonom povolania existuje už dnes – stačí sa pozrieť do vyhlášky MZ SR č. 585/2004 Z. z., ktorá v § 8 upravuje povinné očkovanie osôb, ktoré sú profesionálne vystavené zvýšenému nebezpečenstvu vybraných nákaz. Čisto technicky by asi stačilo, ak by ministerstvo do tohto ustanovenia pridalo ďalšie ustanovenie týkajúce sa povinnosti podrobiť sa očkovaní proti ochoreniu COVID-19. Bolo by však určenie povinnej vakcinácie v súlade s Ústavou SR?

Ako sa na povinné očkovanie pozerá Ústavný súd Slovenskej republiky?

„Osobne súhlasím so stanovením povinnej vakcinácie proti ochoreniu COVID-19.“

O ústavnosti právnej úpravy povinného očkovania rozhodoval na základe podania Krajského súdu Nitra aj Ústavný súd Slovenskej republiky (konanie sp. zn.: PL. ÚS 10/2013-146). Toto konanie sa týkalo otázky povinného očkovania podľa veku, ale jeho závery sa dajú preniesť aj na našu úvahu. V rozsiahlo odôvodnenom náleze súd vyslovil, že napadnuté ustanovenia zákona č. 355/2007 Z. z. a vyhlášky MZ SR č. 585/2008 Z. z. nie sú v rozpore s označenými článkami Ústavy SR. Jedným z bodov prieskumu bola otázka, či stanovenie konkrétneho rozsahu očkovania je možné prenechať až na podzákonný predpis, alebo, naopak, či úprava druhov očkovania by nemala byť riešená zákonom. Ústavný súd zaujal názor, že vzhľadom na splnomocnenie, ktoré zákon 355/2007 Z. z. dáva ministerstvu zdravotníctva na konkretizovanie konkrétnych druhov očkovania, ako aj vzhľadom na potrebu flexibilného reagovania na epidemiologické potreby, takáto úprava nepredstavuje porušenie ústavných požiadaviek.

Ústavný súd sa zaoberal otázkami, či zákonná a podzákonná právna úprava nie je v rozpore s právom na život či právom na súkromie fyzickej osoby. Okrem iného vyslovil, že (cit.): „V týchto intenciách je potrebné ustáliť, že aj povinné očkovanie

(a očkovanie ako také) je zásahom do integrity človeka. Avšak účelom a dôsledkom povinnosti podrobiť sa povinnému očkovaníu nie je ukončenie života alebo priama hrozba jeho ukončenia, ale, naopak, účelom je život chrániť a predchádzať vzniku a šíreniu prenosných a smrteľných ochorení.“ Ústavný súd pomeroval, či v tom čase platný model povinného očkovania nepredstavuje neprimeraný zásah do práva na súkromie fyzickej osoby a či ústavne legítimný účel (ochranu verejného zdravia) nie je možné dosiahnuť inými, menej invazívnymi prostriedkami. Na základe testu proporcionality súd dospel k záveru, že povinné očkovanie predstavuje účinný a akceptovateľný spôsob ochrany verejného zdravia.

Diabol sa skrýva v detailoch

Áno, myslím si, že stanovenie povinnosti povinnej vakcinácie je ústavne prijateľné. No pozor, konečný verdikt je extrémne závislý od konkrétnych detailov. Spôsob stanovenia povinnosti by musel rešpektovať existenciu objektívnych prekážok brániacich zdravotníckemu pracovníkovi očkovať sa a takáto povinnosť by mala byť viazaná aj na reálnosť ohrozenia ochorením, proti ktorému sa očkuje (nebolo by O. K., ak by povinnosť trvala aj potom, ako napr. COVID-19 úplne vyhubíme). A čo sa týka potenciálnej straty spôsobilosti výkonu povolania, ak odmietnem očkovanie, hoci mi v tom nebráni žiaden relevantný zdravotný dôvod? S veľkou opatrnosťou, no aj tu hovorím áno. A aby som dopovedal – osobne súhlasím so stanovením povinnej vakcinácie proti ochoreniu COVID-19. Myslím si, že je morálnou povinnosťou každého člena spoločnosti prispieť k ochrane kolektívneho zdravia, a to najúčinnnejším spôsobom, ktorý nám momentálne veda dáva k dispozícii.

JUDr. Ivan Humeník, PhD.,
advokátska kancelária h&h
PARTNERS